

אוי יצונות

עם מסעדה שבה השטן בעצמו עושה ברביקיו, ועם נוף שכולו תוצאה של התפרצויות געשיות ורעידות אדמה, אין פלא שתושבי לנזרוטה מאמינים שהאי שלהם נוצר על ידי שד. אמן נחוש אחד לימד אותם איך אפשר גם לשמר את הגיהנום, וגם להפוך אותו לגן עדן

דורי יקותיאל | צילום: רנית יקותיאל

20 ביולי 1969. מתוקף הנסיבות ההיסטוריות הותר לי באותו ערב, למרות גילי הצעיר, להישאר עד ער שעה מאוחרת בציפייה לדיעה שתשמע ממקלט הרדיו. ואז זה הגיע. "ברגעם אלו נחתה החללית אפילו 11 על הירח", הודיע הקריין. אחד כך ציטט את ניל ארמסטרונג, האדם הראשון שכף רגלו דרכה על הירח: "זהו צעד קטן לאדם, קפיצה גדולה לאנושות". באותה שנייה, ואני זוכר את זה כאילו הדבר אירע אתמול, הבטחתי לעצמי שגם אני אניע לירח. השנים עברו והדיון לא פג, אלא שמנאט"א לא

150 אטרקציה רותחת באי לנזרוטה. אלף תושבים, שני מיליון תיירים

חוף להיפאמארה. אחד מאתרי הגלישה הטובים בעולם

אי יציבות

הגיעה אליי כל הזמנה להצטרף לאחת מתוכניות השיגור שלהם. מצד שני, הבטוחות צריך לקים ויהי מה. אם לא ניתן להגיע לירח, חשבת, אניע הכי קרוב אליי שניתן, הכי רחוק מכאן. עליתי על מגדל אייפל. טיפסתי על הברזנט, דר געש פעיל באינרוניה. הפלגתי אף לאי גלפאגוס, אבל היח הוורוד נותר רחוקדחוק. עד עכשיו.

טיסה של שעתיים וחצי ממרדיר, ועוד לפני הנחיתה מריחים את ההתרגשות. מחלון המטוס המנמיך נפרשת אל מול עינינו יבשת וולקנית בריונית, חבוקה בים רגועה. ברוכים הבאים ללנדורטה, אי שהוא פיסת ירח שנשתלה בטעות על פני כדור הארץ.

בלי מגדלי הוילנד

האי לנדורטה, שבי 1993 הוכרז על ידי אונסק'ו כשמורת טבע, נולד לפני כ-15 מיליון שנה כתוצאה מותפרצות געשית. יורדי הים הפיניקים הם ככל הנראה הראשונים שהתיישבו בו, בסביבות 1300 לפנה"ס. ב-1336 לספירה הגיעה למקום ספינה מליסבון, בהובלת הנווט לנסלוטו מאלוצ'לו, שעל שמו נקרא האי כיום. הוא מצא שם את הגואנצ'ס, תושבי המקום שקיבלו את פניו בתמימות ולא שיערו שמאחור יותר יהפכו לסחורה אנושית ויימכרו ביבשת לטפרידים, ירדיו של מאלוצ'לו.

כיום מונה אוכלוסיית לנדורטה כ-150 אלף תושבים בלבד, בעוד מספר התיירים המבקרים מדי שנה באי המסתורי מגיע ל-2 מיליון. את ההצלחה התיירותית ניתן לייחס לא רק לגיאולוגיה המיוחדת שבה נתברך המקום, אלא גם לאדם אחד, האמן והאדריכל סואר מגריקה. מילים לועזיות מתחום האמנות מתאימות כולן לתאר את האי, שהשפעתו על האי עצומה.

מגריקה נולד ב-1919 בארסיפה, עיר הבירה של לנדורטה. החיים תחת הממשל השמרני של הגנרל

פרנקו לא מנעו ממנו לחלום, ליצור ולהפוך לאמן פורץ דרך. הוא היה בין הראשונים להבין את פוטנציאל השילוב של אקולוגיה ותיירות, ובהשראתו הותוו תקנות התכנון והבנייה באי, שאף מגדליהוילנד לא יכול לצמוח בו פתאום ולעקם את נופו. התקנות מחייבות בנייה מסורתית: בתים עשויים מבולת בני קומה אחת, צבועים בלבן חלק, עם חלונות ירוקים. ברובו של האי תראו אך ורק מבנים כאלה, ואחידות הבנייה מרחיבה למרות היעדר הגיוון שבה.

מגריקה גם השכיל לשלב באי מונומנטים תיירותיים שמוטמעים באתרי טבע ומשתלבים בסביבה. כזו היא

ברביקו היישר מבטן האדמה. בור הצלייה במסעדת השטן

כיתוב ????????

מירדור דל'ריו. אין צורך בזוג כנפיים

התאגידים הגדולים לא מוצאים כאן עדנה. לנזרטה

חשיבה מקורית ויוצאת דופן. חמאוס דל'אגואה

אי יעיבות

מגולם בשיבה נינוחה בטיילת של פלאיה רל'סרמן, עם הופעה חיה של להקה טובה, על השולחן חצי ליטר בירה ונשנושים, והכול בעלות של עשרה אירו לזוג. מתברר שאפשר גם להנעים את זמנו של התייר וגם לשמור על צביון מקומי.

בתום ביקורי נפגשתי עם נציגים ממשרד התיירות המקומי. תופעת 'הישראלי המכוער' כנראה לא הגיעה לכאן, כי בני שיחי ציינו שמותיירים הישראליים בלנזרטה יש להם רק התרשמות טובה, והם היו שמחים לראות עוד כאלה. כשאני שואל את אינמה אראמאס לאסו, מנהלת לשכת התיירות המקומית, מה החלום שלה לגבי האי, התשובה שלה פשוטה: "שלא ישתנה כלום. שהאי שלנו יישאר כמו שהוא".

לתגובות: dyokan@makorrishon.co.il

שבגלפאגוס, הרוכן היחיד לממכר משקאות נושא שלט של קוקה קולה. בלנזרטה כאמור ויתור על שלטים שכאלו, והתאגידים הגדולים לא מוצאים כאן עדנה. אפשר לשתות קולה וגם לאכול המבורגר, אבל אלו לא השתלטו על האי השמור.

בלנזרטה גם אין כלל בתי חרושת, ותעשיית החקלאות מועדית. ככה זה כשההפקדה על תיירות אקולוגית היא לא הכרוה בלבד, וערכים של שמירת הטבע עומדים בראש סדר העדיפויות. למדיניות כזו יש גם מחירים כלכליים, אך לצדם רווחים משמעותיים ברמות מי ים צלולים ואוויר נקי, שמזמנים תיירות כהתאם.

מרד המקדונלד'ס, שהתקבל כתיאור אובייקטיבי ליוצר המחיה ולרמה הסוציאקונומית של האוכלוסייה במדינות שונות, אינו תקף בלנזרטה. כאן האושר

כדי למכור פשטידת סברס. את חומרי הגלם – גם עלי הצבר וגם פירותיו – היא קוטפת בנינת ביתה שבעיירה הסמוכה nazaret. לקראת הצהריים אני פוגש את הפרטנרית, זיהה עמוסת שקיות ובפיח התלונה "לא מצאתי כמעט כלום". ככלום שהיא לא מצאה אנו מעיינים בעורנו יושבים בנינת פאב באחת מסמטאות טאגוה. כשהשקיות המרשישות פולטות את תוכנן, אני משמיע מרי פעם קריאת התפעלות. אולי בשל טעמה הטוב ברכישות, אולי בהשפעת האלכוהול הטמון בחצי ליטר בירה. הדרך אל המלון שלנו בעיירת החוף קוסטהטאגוה עוברת בין גפנים, אך המראה כלל אינו דומה לזה המוכר לנו מארץ. ענף גידול הענבים בלנזרטה מבוסס על חלקות קטנות המוקפות בחצי גרן של אבני בולת, כדי להגן על הגפן מפני סחף הרוחות. אדמת האי, הרוויה במינרלים, טובה מאוד לגפנים, ומתנוצצת נהנים היקבים באוור. טעמם של הענבים שגודלו ללא ריסוס בחלקות קטנות אלה הוא טעם של גענוע.

לצד הגפנים מצויות חלקות של צמח האלוורה, שגם הוא גרל היטב בארמה המקומית. במזרח האי, סמוך לעיירה אל-גולפו ולאגם הירוק, מצוי מוזיאון קטן הסוקר את גידולו של הצמח ושימושיו, ובהם כמובן המשחה המריקנה.

מדד הטיילת

הוכחות ניצחות לחינתו של האי לנזרטה המקום הכי קרוב לירח, יכולות להגיע מהגוף הנשקף בפארק טימנפאיה, או מהאור המיוחד שנותן תחושה של ממד אחר. אך מה שבאמת מנתק את האי הוא מכודר הארץ הוא היעדרם של שלטי קוקה קולה ומקדונלד'ס. ברובו המוחלט של הגלובוס, האלמנטים הללו נחשבים למוכשי תיירים. כך למשל שמעתי מרדכי סיני מתנאה כי מסעות מקדונלד'ס הראשונה שנפתחה כבייג'ינג מחויקה בשיא העולמי של החזרת השקעה, ושמיד עם השקעה התנחשל מולה תור ענק. באי איזבלה

שתימד טיפחתי, לצד חלום המסע אל הירח: ללמוד גלישת גלים. במקרה הזה המימוש דווקא היה אפשרי, אבל הירושלמיות הטבועה באופיי היא שעצרה אותי ברגע האחרון. חוף לה'פאמארה, הנחשב לאחד מאתרי הגלישה הטובים בעולם, מאפשר לי לפחות לגעת בחלום. זהו מפרץ ענק ובו גלים מאיימים, המניפים את הגולשים המיומנים עד שהם נוחתים על מישור חולי עצום. המצוק הענק ממערב לא בולם את הרוח החזקה אלא רק מעצים אותה, להנאת גולשי הגלים וגולשי המצנת. גם אנחנו השתלבנו בהתלהבות, בדילוגי שמחה על שפת הים ובריצה קלה מול הרוח בפנים קורנות. גלישת גלים זה לא, אבל סוג של ניצחון על הריאלייזם הירושלמי.

פשטידה ללא קוצים

אל כבוד הארץ נחתו כידוע בברים ממארי'ם ונשים מנוגה, ואחת התוצאות המעציבות היא שבני המארי'ם נאלצים בצאתם לחו"ל להגרד אחר בנות נוגה למסעות קניות. כך ציפיתי שיקרה גם הפעם, אך תחנתני לשמייח נתקבלה באופן חלקי, וזאת בלי לפגוע בתפילותיה הפרטיות של הפרטנרית. "כיום ראשון אנחנו נוסעים לטייל בעיר טאגוה", היא בישרה לי. "בזמן שאנחנו נסתובב ברחובות העתיקים ותעלה ברמיונך את האבירים ועגלות הסוסים שנסעו בסמטאות, אוכל אני למלא את שליחותי הקדושה לבנות מיני, ולרווח להן מה נמצא בעשרות הרוכבים של שוק יום א' המפורסם".

נשמע כמו סידור רוגן, איש באמונתו יחיה. היא לימין, אל דוכני ההלבשה וההעלות, ואני לשמאל, אל כל מה שהוא לא כאלה.

את הבוקר התחלתי ברוכן של אלפונסו אוזקר, המגיע לשוק בכל יום ראשון שבועו ואיתו שק קני סוכר ומכונת מיוחדת הסוחת אתם. המיץ נמוג לכוס קרח מרוסק, וכך אפשר ללגום מוחשו של בוקר נטול אלכוהול. בהמשך, בכיכר המרכזית, להקה מפרו מנגנת על הלילי פאן. זהו ויקומי אוור עוז ויוצא ברידו, לעיני הקהל המוחא כפיים. מכאן אני ממשיך אל הרוכן של קלריס סילברו, גברת שמגיעה בליווי בתה אחת לשבע

ארוחת גורמה לעיניים. התחושה היא של מסע בספינת חלל, שנעמדה בין שמיים תכולים בהקים לגבעות בולת אינסופיות. אבל כמובן, לא זה מה שהעניק למסעדה את שמה המאיים, אלא אטרקציה אחרת. בתוך המבנה יש בור, סביבו אבני בולת, ועליון מונח מתקן צלייה שיוצר מראה של מונח. לכאן יתכבדו ויגיעו עופות משופרים, וייצלו בחום הבוקר מתחתית הבור, שם הארמה רותחת ובווערת ואבני הבולת להטות. בריבוקו היישר מבטן הארמה.

שבעה קילומטרים של לבנה

קחו מערה ענקית; הוסיפו חוף של האוקיינוס האטלנטי, עם אגם קטן שבו שוכנים סרטנים אנדמיים (ייתוריים למקום), עיטורים אך נוצצים אל המבטים בהם; פורו כיסאות כותמים על רקע שחור הבולת; צבעו משטח בולת בלבן בוהק ומלאו אותו במי טורקיז; טעו כמה דקלים מסביב; בנו מוזיאון גיאולוגי המדמה רעידות ארמה; ובחלל המערה, לצד דלפקי מסעדה, הקימו במה שמסביבה אולם קונצרטים ל-600 איש. זה מה שעשה מנריקה באתר חמאוס דל'אגואה, והתוצאה המרהיבה מלמדת על חשיבה מקורית ויוצאת דופן.

כשנוסעים צפונה בינת לכפרים הלבנים הפזורים במרחבי הלבנה הכבויה, מגיעים לאתר נוסף הנושא את חותמו של מנריקה, מירדור רל'דיו. בפסגת המצוק הנושק לים נחפר חלל, מעוצב באלמנטים פיסוליים ומקורה בזוכית. מוצצה לו, מרפסת הצופה מגובה רב אל האוקיינוס ואל האי החולי הקטנטן גריסה, המנגמם לו בצחיחותו. כאן אין צורך ביוג כנפיים על הגב כדי לחוש כציפורים דואות.

נטיעה קצרה נוספת מובילה אתנו אל מנרתת הלבנה הארוכה בעולם. זוהי מערת ורדס, שבעה קילומטרים של מנרתת טבעית שנוצרה מורימת הלבנה אל האוקיינוס, ומגיעה אל מתחת לים. חלקה היבש התאם להליכה בבטן הארמה, בין סלעי בולת מאיימים שמזוהים את דפנות המנהרה. למי שיגיע עד הסוף מצפה הפתעה, שאותה לא נחשוף כאן. פינה אחרת של האי מקרבת אותי לפנטייה נוספת

מקום. צמחיית קטטוסים ייחודית לאי צובעת כתמי ירוק בתוך משטחים שחורים, ויחד עם גבעות ברונזה בהקות יוצרת פסיפס מרהיב. מאחת הנבעות עולה לה שירת גמלים שמשלימה תמונת נוף טוריאליסטית, ומאידך גיסא שוברת את עוצמת שדה הלבנה. על הרבשות לא יושבים בני ישראל התועים, וזו גם איננה ארדתת ישמעלים. לאחד מיקוד המצלמה, רעייתי קבעת: "כולם סקנדינבים".

התנועה בפארק מותרת רק באוטובוסים שנהגיהם הוכשרו להוביל אותם בכביש הצר והמתפתל. ההסבר הגשמע באוטובוס – תחילה בגרמנית נוקשה, אחר כך בספרדית מתנגנת ולבסוף באנגלית שאוזנינו מורגלות בה – משלים לנו את סיפור תמונת הנוף המתגלה מולנו. מקור הנוף הזה הוא בור געש, שההתפרצות האחרונה שלו הייתה ב-1760. במשך שש שנים פלט הור לבנה, שכיטתה שני שלישים משטחו של האי. כשרואים את התוצאה, מתגנבת המחשבה שאולי התפרצות נוספת תתרחש בכל רגע. הבעותיהם המפוזרות של הנוסעים מעידות שהם כבר מוכנים לקבל את הסברה ששד שולט באי הזה.

למעלה, בקצה הדר, נבנתה 'מסעדת השטן', בעיצובו של מנריקה. הנוף הפנורמי והחזי הנשקף מקירות הווכית של המסעדה הוא כשלעצמו

שילוט הכניסה לפארק טומנפאיה. מוקד תיירות

רגע לפני שממריאים

בצוללת בים הפתוח, ועד אופני הרים ורכיבה על סוסים. וכמובן – גלישת גלים בחוף לה'פאמארה וגלישת רוח בחוף טאגוה. באי חנויות רבות קילומטרים מצפון לדרום 25 קילומטרים ממזרח למטרב, כך שניתן ללון במקום אחד וממנו לצאת לטיולי כוכב קצרים. אפשר גם להפליג לסיור באי הסחון פורטאוטורה. לאיים החרוקים יותר, טורניר וגרנד קנריה, יש טיטות מקשרות. בתי קזינו, קונצרטים והופעות של אמנים מקומיים, וכן מסעדות שמציעות מוזיקה חיה. באי אין בית כנסת ואין מסעדה כשרה, אך ברבים מהחדרי המלון יש מטבחון המאפשר להכין ארוחות.

שכור ומלון לבטעה לילות תעלה כ-1,550 דולר לאדם בחדר זוגי. ממדיו של האי הם בסך הכול 60 קילומטרים מצפון לדרום 25 קילומטרים ממזרח למטרב, כך שניתן ללון במקום אחד וממנו לצאת לטיולי כוכב קצרים. אפשר גם להפליג לסיור באי הסחון פורטאוטורה. לאיים החרוקים יותר, טורניר וגרנד קנריה, יש טיטות מקשרות. בתי קזינו, קונצרטים והופעות של אמנים מקומיים, וכן מסעדות שמציעות מוזיקה חיה. באי אין בית כנסת ואין מסעדה כשרה, אך ברבים מהחדרי המלון יש מטבחון המאפשר להכין ארוחות.

מזג האוויר השורר באי הוא מעין אביב נצחי: טמפרטורה ממוצעת של 24 מעלות, עם מעט מאוד ימי גשם. כל השנה מתאימה לטיולים, אך חודשי החורף באירופה הם עונת השיא של התיירות בלנזרטה. אי אפשר להגיע מישראל לנזרטה בטיסה ישירה, אלא רק דרך יעד ביניים – בדרך כלל מדריד, ובתקופות מטימות גם דרך ציריך, וינה, או ברלין. באי ניתן למצוא בתי מלון ברמות מסוימות של מלונות דירות. רוב המלונות הם בדרגה של ארבעה וכוכבים. חבילה הכוללת טיסה, רכב